

interes. Bije ga dosledno in neizprosno, nikler ne daje povoda za postanek samoniklih socialnih tvorb, osnute in ustanovljene na povod pri nas in drugod po potrebi protioorganizacije v svrhu uničenja samoniklih svobodnih organizacij ali sãi paraleliziranja njih akcij in zahtev. Tako se nam odkriva socialni mehanizem, ako se smem tako izraziti, poslednje tajne sile vsega vrvenja, ako nepristransko znanstveno globlje prosmatramo. Politicni časopisi, revije so polne takih razglabljanj.

Tudi organizacije in protioorganizacije ni treba nastevati, povod okoli nas in drugod delujejo in uinkujejo.

Boi povod. Bije s strani bojujoce cerkve in iz nie vzniklih podrejenih socialnih tvorb (politicka stranka, udruzenja izvestnih stanov) z poznanim brezprimernim fanatizmom, ki edino obeta uspeh z manjim fanatizmom pri strankah in socialnih tvorbah, ki jim je osnova udruzenja narodni interes ali izvestni svetovni nazor kakor pri rdeci ali komunisticni internacionali. Brez fanatizma se borijo socialne tvorbe, ki jim agens udruzenja ni verski interes niti kak svetovni nazor, nego samo stanovske tezne.

Naša stanovska organizacija se je nahajala, se nahaja in se bo nahajala v sredi tega boja, ne more se izmakniti, ako smo tudi pojedini in vodstvo sami angeli. Neposredno bide sedaj ta boi proti eksistenci našega udruzenja, organizacija lastnih stanovskih tovarišev. Slomškova zveza, pod okriljem in vodstvom katoliške politicke stranke, torej posredno bide boi proti nam bolujoča cerkev. Ali ta ne pozna kompromisov, ona je v politicki borbi izkušena in izurjena, zato nas nobena ponudba kompromisa ne reši boja. Vsled tega lahko rečemo: cili Slomškove zveze je vničenje samonikle naše stanovske organizacije kakor se lahko trdi: cili orlovske organizacije je vničenje Sokolstva. Na eni strani ofenzivni, na drugi obrambni boi. Ni pa dvoma da te ofenzivni boi bolujoce cerkve dandanes brezuspešen, ako se borbe ne bojimo, ako smo solidarni, slozni in nesebični. Sami sebe obžatovati ali stanovsko organizacijo, ker brez tega boja ne gre, nima smisla, na zemlji bo menda življenje vedno boi, posebno udruzenja ga bodo morala srđito biti. Tragicna je le usoda cerkve, ker mora za svoj bistven interes biti vedno bolujoča brez ikakvega izsleda na enkratni mir. Je to usoda vsake religiozne organizacije, ki v glavnem temelji na verovanju izvestnih dogem ali tez.

Za nas pa pridemo do zaključka, da moramo vse prepričati, da bi v lastnih vrstah kedaj nastal kak prepričani zaradi katerega koli svetovnega naziranja, in se vodil boi za kateri koli verski ali svetovni nazor: udružili smo se v stanovsko organizacijo v druge namene in cille. Vsak pojedini učitelj nam bodi tovariš, brat v naši organizaciji, bodisi pristaš SLS, ali JDS, ali NSS ali komunisticni socialni demokrat, goreč negoreč katoličan, pravoslavčen, mohamedan, žid, brezverec, neverniki, t. d. Mislim da nas bo Bog našel, ako smo tako pravični, sãi nam je vsem oče, tako smo se vendar učili.

Ostaje še vprašanje ventilirati, da li more biti član naše stanovske organizacije pripadnik drugega stanu, n. pr. duhovnik, sodnik itd. Mislim načelno samo duhovnik kot veroučitelj na šolah. Tudi on je učitelj v naši kulturni napravi, gre do mu torej vse pravice, ki jih mora nuditi članom organizacije: vabimo jih k pristopu, to je naša dolžnost. Nikdar pa ne morejo biti člani stanovske organizacije zastopniki kakih politickih strank. Konečno kratek poskus pogledati v bodočnost glede politickih tvorb, ki bodo enkrat merodajne. Znamenja govore, da bodo sedanje politicke stranke, ki na osnovi idealnih načel skušalo obsepati vse stanove in sloje, polagoma zubljeni na pomenu in veljavnosti. Na njih mesta bodo stonile stanovske organizacije produktivnih stanov odnosno zveze ali sindikati takih stanovskih organizacij. Stanovske organizacije produktivnih stanov, dosledno in popolno izvedene so gotovo v večini meri sestoini, bistveni deli države, naroda, neoz nestalne stranke, ki ne morejo zasledovati v prvi vrsti cilje, potrebne vsakemu stanu in državi na tem svetu. Te nove politicke tvorbe bodo menda volilni red spopolnile v tem smislu, da se bo volilo v gotovih okrožjih le izvestno število zastopnikov proizvajalcih stanov brez ozira na število prebivalstva. Parlamentari z adobe s tem drugo lice, drug ustroj, ki bo gotovo v večini meri omogočil uspešno parlamentarno delovanje nego sedanjí parlament, ki se

odlikujejo po talovosti. Tudi takozvani razredni boi ho še le tedaj pridobil na razmahu in stonil v odločno fazo. Naj bo v ostalem kakor hoče, jedno stoji: število je umoreno, trudno malenkostnih, neuspešnih borb za utopične idealne ciljeve. Solašna tendenca je mir v obliki solidarnega, vzajemnega stremjenja po rešitvi splošno perečih socialnih problemov, ki imajo skupni smisel = premagovanje trpljenja in bede potom naravne organizacije družbe po najvišem eticnem načelu, to je po **pravičnosti**. Zato mora biti prei ali slei do socialno politickih tvorb, med katerimi se bo takih ostrih, neoremašljivih nasprotjev, ki bi bila vedno povod za neuspešne borbe in prasko, ki tudi nipašo cilia premagovati trpljenja.

S tega vidika že danes zublja za nas stanovsko zavedne in organizirane učitelje pripadnost tovarišev tei ali oni politicki stranki v pogledu na stanovsko organizacijo kakor v osebnem interesu popolnoma na pomenu, kar velja seveda tudi za sedanje stranke same.

Organizacija kmetijsko-nadaljevalnih tečajev.

(Poročal na tozadevni enketi dne 3. julija 1920, kmetijski svetnik V. Rohrmann.)

1. Učne moči

Za nadaljevalne tečaje pridejo v poštev v prvi vrsti **učne moči**. Vprašanje se tiče njih kvalifikacije.

Ako se imajo nadaljevalni tečaji posplošniti, potem je računati z učitelstvom na ljudski šoli sploh, pa tudi s tisto kmetijsko izobrazbo, ki te dobe na učiteljsku. Sãi je v ta namen tudi kmetijski pouk na učiteljsku vpeljan.

Če danes ne ustreza ta pouk vsem potrebam bodočih učiteljev na nadaljevalnih šolah, ga je primerno **reorganizirati**, da se bo smoter pouka dosegel v zadostni meri. Na vsak način pa moramo zavzemati stališče, da imajo učitelji potrebno **podlago za stanovski pouk** dobiti na učiteljsku.

Poleg učiteljsku naj pomagajo k nadaljni praktični izobrazbi kmetijske šole in sicer na ta način, da prireajo večtedenske **kmetijske tečaje** za ljudskošolske učitelje. Na teh tečajih naj se znanje pridobleno na učiteljsku utrdi in popolni in naj se obzorie za potrebe kmetijskega poklica obenem razširi.

Stališče, ki ga posamezniki zavzemajo, da bi moral dobiti učitelj potrebno kvalifikacijo na ta način, da bi absolvirati enoleten tečaj na kakvi višji kmetijski šoli, ne morem pritrđiti, ker gre taka zahteva predaleč in preko cilja.

S takimi zahtevami bi se vsa zadeva nadaljevalnih tečajev prav po neotrebem zavlačevala in tako otežkočila, da bi se nadaljevalni tečaji sploh ne dali vpeljati in uzakoniti.

Kot zelo važne lastnosti na strani učitelja za vpeljavanje nadaljevalnih tečajev na smatram poleg zadostne stvarne kvalifikacije tudi te, da ima učitelj **potrebno zanimanje** za stvar, da ima srce za **težnje kmetijskega stanu** in da si zna **pridobiti s svojim nastopanjem zaupanje med ljudstvom**.

Glede pouka na učiteljsku bi bilo — mimogrede povedano — nužno želeti, da se zanese kmetijski pouk tudi v prva dva letnika in da se splošno omeji glede kmetijskih panog le na najvažnejše panoge in da se v teh panogah poglobi in spravi v sklad s potrebami pouka na nadaljevalnih šolah. »Non multa sed multum« bodi tedaj vodilo tudi kmetijskemu pouku na učiteljsku.

Splošni načrt za kmetijski pouk na učiteljsku je dober podrobni načrt, katerega je povzet iz učne knjige dr. Napolea in dr. Schneider: »Lehrbuch der Landwirtschaft«, ki se rabi na učiteljsku in je na enem in drugem oziru pomankljiv in ga je treba na vsak način izpopolniti.

Zastopati moramo stališče, da naj se jemlje naša tvarina le v **tistem obsegu in tisti kakovosti, da jo zamore učitelje z uspehom podajati na nadaljevalni šoli**.

Danes so v prvi vrsti poklicanci za pouk na nadaljevalni tečajih učitelji, ki so svoj čas obiskovali kmetijske tečaje, ki so se prireiali na Grmu in v Sv. Jurju. Število teh absolventov utegne znašati preko 150.

Tudi letos se priredita zopet dva taka tečaja in bo treba udeležnike resno zavezati, da se lotijo ustanavljanja nadaljevalnih tečajev.

Kar velja za učitelje, vse to velja analogno tudi za učitelje. Razlika je le v tem, da je treba tudi za gospodinjsko

zobrazbo učitelje primerne pouka na učiteljsku, ki ga dosedaj sploh še ni bilo.

Razun tega bo treba tudi pri učiteljskih pričetih z **gospodinjskimi tečaji**, da si pridobe potrebno usposobljenost za pouk na gospodinjsko-nadaljevalnih tečajih na ljudski šoli.

Prvi tak tečaj se prirecaj tekem letošnjih počitnic na gospodinjski šoli v Marijanišču.

2. Obveznost pouka

Za nadaljevalne tečaje je treba rednega pouka in rednega obiska, za reden pouk pa obveznosti. Kdor je vpisan v tečaj, mora tečaj redno obiskovati.

Vpisovanje ali sprejemanje naj je sedaj za prehodno dobo fakultativno, vendar je nužno želeti in tudi delati na to, da se kmetijska mladina ne bo na svoto pest odtegovala pouku, ampak da se ga bo splošno udeleževala. Zaraditega je važno, da zainteresiramo stariše za obisk teh tečajev s katerimi se imajo dečki stanovsko vzgajati.

Obveznost obiska bi se dala doseči s posebno naredbo poverjeništvu za uk in božičastie, ki bi se lahko začasno izdala.

Podan bi moral biti ta pogoj, da se s tem strinja tudi krajna šolska oblast. Ker se vrše ti tečaji v zimskem času, ni razloga da bi se ne mogli učenci udeleževati tega pouka in da bi se upirali obveznosti krajne šolske oblasti.

Enaka obveznost pouka bi morala veljati tudi za gospodinjsko-nadaljevalne tečaje.

3. Celotna in letna učna doba, učni dnevi in število tedenskih ur.

Učna doba nadaljevalnega tečaja naj se skraša na najprikladnejši čas. Za take tečaje je ugoden le zimski čas, ko zunanji ni nužnega dela.

Čas od novembra do koncem marca je najbolj prikladen, skupaj tedaj 5 zimskih mesecev. Če je v enem ali drugem bolj mrzlem kraju mogoče ta čas kaj podaljšati, toliko boljše. V obče se bo pa moralo izhajati s 5 meseci.

Omeien je tudi tedenski pouk. Število tedenskih ur mora pa znašati najmanj 6 ur, sãi je to dosti malo. Na obrtnih in trgovsko-nadaljevalnih šolah imajo po 8 ur tedenskega pouka. Po deželi smo tudi v tem pogledu na slabšem.

Za teh 6 ur tedenskega pouka rabi mo dva dni v tednu in sicer najbolj tako, da pride na dotčni dan po 3 ure pouka.

Zadosti je 3 ure sedenja za učence, ki so odrasli šolskim klopm.

Najprikladnejše dneve naj si izberejo krajne šolske oblasti. Lahko bi se vzeli n. pr. torek popoldan in četrtek dopoldan.

Če izračunamo sedaj ves ta čas skupaj, dobimo za en zimski tečaj 20 tednov po 6 ur ali skupaj 120 ur.

Celotna učna doba mora trajati najmanj dva zimska tečaja, kar bi dalo skupaj 10 mesecev ali 40 tednov ali 240 ur.

V poletnem času ni prilike za redni pouk, tudi enkrat na teden ne, če se izvzamejo nedelje in prazniki.

Prireiali bi se dali k večjemu poučni izleti, seveda neobvezno. Razun tega bi se lahko učenci priregovali k praktičnim vajam in demonstracijam na šolskem vrtu, kar se da vse doseči ob primerni stanovski vzgoji take mladine.

Kar velja v tem slučaju za dečke, velja tudi za dekleta.

4. Sestava učnega načrta. Določila glede učnih predmetov in učne tvarine.

Najvažnejši del organizacije nadaljevalnih tečajev se tiče **sestave učnega načrta**. Z učnim načrtom moramo vsvariti pogoje za **vspešno delovanje** in za **obstaneke teh tečajev**.

Nadaljevalni tečaji imajo ostati trajna institucija našega osnovnega šolstva. Mladina se mora trajno zanimati za obisk in stariši se morajo trajno pohvaliti z uspehi.

Pri sestavi učnega načrta se ne gre v prvi vrsti za to, da se z **nim obdela Bog ve koliko učne tvarine**, ampak veliko bolj za to, da se podaia tista učna tvarina in v taki obliki da se bo mladina z veseljem udeleževala pouka in da se bo navduševala za svoj poklic.

Izmed predmetov, ki pridejo v poštev za kmetijsko-nadaljevalne tečaje, je izbrati sledečih 6: **verouk, kmetijsko spisie, kmetijsko računstvo, kmetijsko prirodoznanstvo, kmetijsko gospodarstvo in zadrudništvo, državljanstvo in zakonodaja**.

Pri kmetijskem prirodoznanstvu je vzeti najpotrebnejše o kmetilstvu. Nasproti učnemu načrtu iz leta 1876 je učno

tvarino **omejiti** ker je strokovni pouk, kakor ga zahteva ta zastareli načrt, izključen že zaradi prepričnega števila učnih ur in pa tudi zaradi preizkusa stonnie duševnega razvoja pri mladini. Sicer je pa ta načrt tudi veliko preobširen, ker obdeluje nairazličnicše gospodarske panoge, po številu nič manj kakor 15. To je tvarina, ki je danes za kmetijske šole preobširna, ako naj se poučuje s potrebno temeljitostjo.

Za pouk v kmetilstvu smo dobili leta 1887 navodilo, ki ga je spisal raniki dr. Kramer. Dal mu je naslov »Kmetijsko berilo« za nadaljevalne tečaje ljudskih šol. Knjiga obsega 244 strani in je v knjižotštvu že pošla.

Ker je to berilo verni izdelek načrta iz leta 1876, ne odговarja docela smotrom nadaljevalnih tečajev. Presplošna je in preobširna učna tvarina, po drugi strani pa preveč enciklopedična.

Dobili smo pozneje leta 1912 Stiasnvičev »Berilo« za nadaljevalne in nadaljevalne šole. Ta knjiga obdeluje le posamezne drobce z raznih gospodarskih panog.

Tako da nimamo dosedaj še nobenega navodila, ki bi popolnoma ustrezalo potrebam in smotrom nadaljevalnih tečajev. Vzrok tiči pač v tem, da se ni dosedaj še nihče prav poglobil v to vprašanje in da se ni še nihče intenzivno pečal z rešitvijo tega vprašanja.

Opri na dolgoletne izkušnje moram naglašati, da se gre v tem slučaju le za **delni pouk iz kmetilstva**.

S tem hočem reči, da je obdelati le gotova poglavja in najpotrebnejšo tvarino.

Vzeti je zaradi tega pri pouku o kmetilstvu le **osnovne pojme kmetijske produkcije in pogoje za povzdigo te produkcije** kakor slednjič tudi **pripomočke**, s katerimi dosežemo ta cilj.

Ves pouk mora iti za tem, da ustvarimo pri mladini podlago za boljše umevanje svojega poklica.

Ker stoji ves ta del pouka v **tesni zvezi s prirodoznanstvom**, za to ga prav lahko imenujemo **kmetijsko prirodoznanstvo**. Tega imena so poprijeli tudi drugod in pod tem imenom sem sprejel kmetijski pouk tudi v ta načrt.

Kmetijsko prirodoznanstvo je treba ločiti v dva dela, v **kmetijsko rastlinstvo** in **kmetijsko živalstvo**. Najbolj važen je prvi del, namreč pouk iz kmetijskega rastlinstva, ker tvori s poglavjem o rastlinskem življenju, o zemlji, o gnoju podlago za vso kmetijsko produkcijo sploh.

Ta del kmetijskega prirodoznanstva naj bi se vzel v prvem letu. Drugo leto bi prišlo na vrsto **kmetijsko živalstvo**, kjer so važna zlasti poglavja o živalskem življenju, živalski hranitbi, o strežbi in oskrbovanju.

Kot specialna ali posebna točka kmetijskega prirodoznanstva je vzeti v drugem letu tudi najpotrebnejše o **sadjarstvu**, zlasti o zasaditvi sadnega drevja, o cepljenju, o ravnanju z mladim in starejšim drevjem in o ravnanju s sadim.

Kot važen učni pripomoček za kmetijsko rastlinstvo je smatrati **šolski vrt**, na katerem naj se odloči poseben in majhen oddelek tudi za rastlinsko poskuševališče, kjer naj se delajo v manjših posodah in malem prostoru **poskusi** z umetnimi gnojili in novimi vrstami rastlin. Šolski vrt ima rabiiti v glavnem za praktični pouk dečkov v sadjarstvu, deklic pa zelenjadstvu.

Kot poseben predmet je sprejeti v načrt za nadaljevalno šolo **kmetijsko gospodarstvo** v zvezi z **zadrudništvom**.

S kmetijskim gospodarstvom naj dobi mladina potrebni vpogled v sestavo in vrednost gospodarskega premoženja z **zadrudništvom** pa prve in glavne pojme o važnosti zadrudnega gospodarstva. Te pojme je treba vkoreniniti že pri mladini, če hočemo, da bo v poznejših letih kaj več sadu.

Razun teh dveh glavnih predmetov spadajo v okvir načrta še **kmetijsko spisie, kmetijsko računstvo, državljanstvo in zakonodaja** kjer je treba tudi stvarnega pouka.

Načela, ki veljajo za kmetijsko-nadaljevalne šole, veljajo tudi za **gospodinjsko-nadaljevalne šole**.

Za učne predmete je sprejeti v načrt: **verouk, gospodinjsko spisie, gospodinjsko računstvo, kmetijsko gospodarstvo in pouk v ročnih delih**.

Pri kmetijskem gospodarstvu je vzeti najpotrebnejše o živilih in o kuhinjskem gospodarstvu, o hišnem gospodarstvu, v ožjem pomenu besede in sicer tako, da je predelati nauk o živilih, o stanovanju in o vrtnarstvu v prvem letu, nauk o oblačilih, o mlekarstvu in perutninarstvu pa v drugem letu. Tudi pri nauku o kmetijskem gospodarstvu se je ravnati po načelu, da naj poučuje učiteljica le to, kar si zamore z uspehom prisvoiti na

učiteljsku in kar zamore z uspehom do-
dati dekletom v šoli.

Izmed kmetijskih panog pridejo za
učiteljice v poštev predvsem vrtnarstvo,
mlekarstvo in perutinarstvo, ker si za-
morejo le v teh panogah pridobiti potreb-
no praktično vajo in izvednost več ali
manj tudi pri vsakem hišnem gospodinj-
stvu, ki razpolaga s potrebnim hišnim
vrtom.

Stanje pouka na obrtno- nadaljevalnih šolah v Ljubljani.

Pouka na teh šolah ni bilo od 1. 1914.
Naposled se je vsled raznih interpelacij
in deloma tudi zanimanja obrtnikov, va-
jencev in učiteljstva odločil odbor obrtno-
nad. šol začetki v letu 1920—21 s pou-
kom. Mesečno uro je pripravljen hono-
rirati za izprašano učiteljstvo po 80 K,
za neizprašano samo po 65 K.

Na sestanku, katerega je sklicalo za-
interesirano učiteljstvo v ta namen, se
je zedinilo na sledeče zahteve:

1.) Učiteljstvo uvideva važnost tak-
ojšnje otvoritve obrtno-nadaljevalnih
šol, da dobijo obrtni naraščaj potrebne
teoretičnega znanja — zato je pripravlje-
no začetki s poukom.

2.) Za pouk je treba pedagoško in
strokovno izobraženih učnih moči; zato
smatra obrtno-nadaljevalno šolo kot sa-
mostojno panogo šolstva.

Učiteljstvo, ki poučuje na tej šoli,
dobi plačo po številu ur sorazmerno s
plačo ljudsko-šolskega učitelja.

Podlaga sorazmerju je vsakokratna
temeljna plača z vsemi sedanji in novi-
mi dražinskimi dokladami ter 24 urno te-
densko poučevanje v vsakdanji šoli, ven-
dar ne sme znašati najmanjša plača od te-
denske ure na mesec manj kot 80 K.

3.) Učiteljski zbori teh šol imajo pravo-
vno vsakega vajenca, ki se nekorektno
obnaša in se ne pokorava štatutom šole,
tako odvezati od pouka.

4.) Šolskih potrebščin je nabaviti to-
liko, da se pouk lahko vrši neovirano.

5.) Vodstva se morajo primerno na-
graditi.

6.) Vodstvo dekliške obrtno-nad. šole
pripade izprašani učiteljici.

7.) Več kot 30 vajencev ne sme biti v
vsakem razredu.

V javnosti se kaže zahtevek po 80 K
kot zelo velik, ker misli, da se honorar
računa od 1 ure.

Stavljen je bil vsled tega sledeči
predlog:

Kvalificirano učiteljstvo zahteva od
vsake učne ure 30 K, nekvalificirano 25
kron. Prejemki se procentualno zvišujejo
z novimi poviški na temeljni plači in drag.
dokladami.

Predlog je po dolgem, zelo tehtnem
dokazovanju slednjič propadel.

Od odbora obrtno-nad. šol je sedaj
odvisno, ali začnemo s poukom jeseni;
učiteljstva se pa tudi ne more siliti, da bi
črpalo svoje moči na diktaturo od zgoraj
in na zahtevo vsega spoštovanja vredne-
ga in draginje nič občutečega obrtnega
stanu.

O velikem idealizmu za obrtno-nad.
šolstvo merodajnih činiteljev začne uč-
iteljstvo dvomiti v trenutku, ko mu pri-
nese živigajoči vajenček račun in pripo-
mni, da je dobil tekoči mesec napitnine
samo 300 K.

Irma Scheligova:

K osnutku načrta za 4. razred meščanskih šol.

„Učiteljski Tovariš“ nam je prinesel
v svoji zadnji številki „Osutek načrta
za 4. razred meščanskih šol, kakor ga je
sestavilo učiteljstvo deške mešč. šole v
Mariboru.

Predloženi osutek je treba za dekliš-
ke meščanske šole deloma spreminiti,
deloma izpopolniti.

Sprememba se tiče pouka v geometriji
in v geometrijskem risanju.

Geometrija.

Ponovitev snovi iz prejšnjih 3 let.

Geometrijsko risanje.

Opade.

Izpopolniti je treba pouk v prostoro-
čnem risanju na dekliških meščanskih
šolah v toliko, da se vadijo in sestavljajo
narodni motivi, da se goji narodna orna-
mentika in svrhu uporabe pri ženskem
ročnem delu.

Ženska ročna dela.

Samostojno krojenje perila, šivanje
perila s strojem, Krpanje enobarvnega
blaga z vzorci. Narodna vezenina: bela,
pisana, zlata. Umetna ročna dela: moder-
na bela in pisana vezenina, ažuriranje,
vozlanje, mrežanje — Fillet-Quipure.

Gospodinjstvo.

Zdrav, prijeten in lep dom. Stanova-
nje: spalnica, obednica, kopalnica, bolni-
ca (domača lekarna), otročja soba, soba
za tuje, kuhinja, shramba, klet, pralna
kuhinja, podstrešje, dvorišče. Obлека.
Obuvalo. Perilo. Vrt za zelenjad in za
cvetice. Dolžnosti in lastnosti dobre go-
spodinjne. Razdelitev dela in časa. Razde-
litev in uporaba denarja, kuriva, luči. In-
ventar. Služinčad.

Vzgojeslovje (na podlagi opazova-
nja).

Razvoj otroka v predšolski in šolski
dobi. Mladiška in moška leta. Čutila.
Navadni duševni pojavi. Duševne sile.
Značaj.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

1. seja ožjega sosveta

UJU, poverjeništvu Ljubljana, dne 9. sept.
1920.

1. Poverjenik naznani, da je v smislu
sklepa širšega odbora imenoval kot ured-
nika „Učit. Tovariša“ tov. Ivana Dim-
nika.

2. V zadevi pasivne volilne pravice
učiteljstva se je takoj izvršilo sklepe zad-
njega deleg. zborovanja. Po došlih poro-
čilih je ostal korak brezuspešen in je ta-
ko učiteljstvu kot vsemu uradništvu od-
vzeta pasivna volilna pravica. Treba je
počakati ugodnejšega časa v dobi konsti-
tuante.

3. V zadevi privzetja učiteljstva v
skupno uradniško pragmatiko in v zadevi
drag. doklad odposlale so se ponovne
vloge z našimi zahtevami na vsa mero-
dajna mesta v Beograd.

4. V zadevi vpoklicanja našega refe-
renta v ministrstvo prosvete se je urgi-
ralo, da se reši ta za učiteljstvo in šolstvo
v Sloveniji važna in nujna zadeva.

5. Glede nezakonito imenovanih okr.
šol. nadzornikov na bivšem Kranjskem se
soglasno sklene izjava, ki se jo priobči v
„Tovarišu“. Sklep je za vse članstvo UJU
— poverj. Ljubljana obvezen.

6. Tov. Luznar poroča, da je dal za
enkrat na račun članarine „Osrednji zve-
zi javnih nameščencev“ 2000 K.

7. Poverjenik Jelenc revidira sklep
deleg. zborovanja, da se učiteljem, ki so
v vladi, ne poveri nikakoli funkcija v orga-
nizaciji. — Ožji sosvet razveljavlja na
podlagi poslovnika ta sklep kot organiza-
ciji škodljiv proti naknadnemu odobrenju
širšega sosveta ozir. delegacije.

8. Tov. Gmrs predlaga, naj pristopi
UJU — poverj. Ljubljana k zadrugi
„Zdraviliški Dom“ s 5 deleži. — Predlog
se sprejme.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo
zboruje v soboto, dne 25. septembra 1920
ob pol 6. uri na šoli pri sv. Jakobu s tem
dnevni redom: 1. Razsodišče v novih
društvenih pravilih. 2. Stanarina in ogrev
z ozirom na nove dekrete. 3. Okrajni
šolski nadzornik in kompetenca njihovih
imenovanj. 4. Predlogi in nasveti dru-
štvenega odbora. 5. Slučajnosti. K mno-
gobrojni udeležbi vabi odbor.

Iz Jugoslavije.

— Boj z državo za nove plače od
1. sept. 1919 — in ne od 1. dec. 1919. Tov.
Dimitrijevič iz Beograda se je odločil, da
zahteva od države svoje zakonito pravo,
ki ga je država vsemu učiteljstvu Jugos-
lavije pogazila. Stvar je sledeča — kakor
poroča „Narodna Prosveta“: Zakon o
novih plačah je stopil v veljavo 26. avgu-
sta 1919, t. j. z dnem, ko je bil objavljen
v „Službenih Novmah“, kakor je to do-
ločeno v zakonu samemu. Zaradi tega te-
čejo tudi plače učiteljstvu po tem zakonu
od 26. avgusta 1919. Zaradi tehniške strani
je za izvedbo določen ministrstvu pro-
svete rok 1. dec. 1919, do katerega roka
imajo najpозnejše biti učitelji kraljevine
SHS prevedeni na nove plače — računši
jim nove plače od 26. avg. 1919. Kakor
znano se je pa cela zadeva drugače iz-
igrala: Namesto da bi se vzel 1. decem-
ber 1919 kot rok do katerega se ima naj-
poznejše izvršiti prevod na nove plače, se
je vzel 1. december 1919 kot rok od ka-
terege so računali nove plače, a prevod se
je izvršil šele po nekaj mesecih. Očividno
je, da je bil zakon napačno izveden in je
bilo učiteljstvo materialno oškodovano o
čemer smo že poročali. — Medtem se je
pa dogodil slučaj, da je Državni svet, kot
najvišja upravna instanca, stoječ strogo
na zakonskih določbah, označil to postop-
anje kot protizakonito. — Na pritožbo
tov. Birkoviča, ki ga je minister prosvete
penzioniral v septembru 1919 s staro pla-
čo še, je državni svet razveljavil to reši-
te ministristva prosvete, z motivacijo:
da je imel minister pravico imenovanega
upokojiti, da pa ni imel pravice ga upo-

kojiti s staro plačo, ker je zakon o novih
plačah že stopil v veljavo (bilo je to v
septembru 1919), zato je ga je bilo treba
najprej prevesti na novo plačo, ki mu po
službenih letih pripada in ga s to plačo
upokojiti. To stališče najvišjega admini-
strativnega sodišča je utrdilo pravico uč-
iteljstva v tem pogledu in mi se s polnim
razlogom nadjemo, da bo ostal Državni
svet dosleden pri svoji odločitvi in bo pri
sedanjem reševanju v isti zadevi enako
rešil pritožbo tov. Dimitrijeviča. — Po
tej razsodbi ima vse jugoslovansko uč-
iteljstvo pravico iztirjati od države še
razliko od prejete plače za mesec sep-
tember, oktober in november leta 1919 in
plače, ki bi mu po službenih letih pripa-
dala za te mesece na podlagi novega za-
kona o plačah. Z razsojenim, zgoraj na-
vedenim slučajem je led prebit!

— Solidarnost glede imenovanja okr.
šol. nadzornikov. Beogradska „Narodna
Prosveta“ prinaša izjavo ljubljanskega
poverjenišva UJU v zadevi okrajnih šol.
nadzornikov in dostavlja: „Mi pozdrav-
ljamo ovu borbu slovenačkih drugova
proti klerikalnog mraka koji obavija Slo-
veniju, izveštavajući ih, da će u toj borbi
imati dalje našu punu solidarnost i pot-
poru.“

— UJU Poverjeništvu Ljubljana je
ponovno brzojavnim putem opozorilo me-
rodajne kroge (ministre Pribičevića, dr.
Kukovca, Udruženje v Beogradu itd.)
glede zahtev slov. učiteljstva z ozirom
na pragmatiko, drag. doklade itd. — Pre-
jeli smo ta brzojavni odgovor: Pragma-
tika odgođena, sedaj le draginjski do-
datki.

— Narodna Prosveta piše: Povo-
dom vesti puštenih od strane vlade preko
beogradskih listova, da će se materialno
stanje činovništva u najkraćem roku po-
boljšati, ustanju smo naše čitavce obave-
stiti u sledećem: U vladi je načelno re-
šeno pitanje o materialnom poboljšaniu
činovničkog položaja i odlučeno, da se
traži ovlašćenje od parlamenta, da vlada
to može sprovesti putem uredbe. Donoše-
nju same uredbe mora prethoditi nalaže-
nje finansijskih izvoza za pokriće ovog
izdatka, a kad se to okonča, usvojiće se
uredba prema već spremiljenom i ranije
objavljenom projektu, koji je naročita ko-
misija izradila. U tu uredbu ući će učite-
lji u kategoriju državnih činovnika sa
svršenom stručnom školom, koja se ravna
gimnazijskoj maturi. Minister prosvete g.
Pribičević izjavio je: da je briga učitel-
ska povodom ovoga — njegova briga.

— Povišanje draginjskih doklad drž.
uradnikom: Iz Beograda poročajo 20 sep-
tembra. Na sobotni konferenci finančnega
ministra z ministrom za konstituanto,
kateri so prisostvovali uradniki minist-
ristva za socialno politiko, ki so v stalni
zvezi z uradniškimi poverjeniki, je bil
izdelan definitiven načrt o povišanju pre-
jemkov državnih nastavljenecv. Ministr-
skemu svetu bo v četrtek predložen al-
ternativen predlog izdelan na dveh raznih
sistemih, vendar z enakim učinkom. Ce-
lokupni prejemki za državne nastavljen-
ce se zvišajo za 10 odstotkov (pri samclh v
višjih razredih) do 90 odstotkov (v niž-
jih razredih z mnogimi otroci). Pri č-
inovnikih z dinarsko plačo se povečajo
dnevnice za približno 15 odstotkov. Dru-
gi predlog je izdelan po sistemu dnevnice.
Dosedanje draginjske doklade odpadejo
in se uvedejo dnevnice za samske držav-
ne nastavljenecv do VI. čin. razreda po
60 K, do IV. po 72 K, do II. po 100 K na
dan. Poleg tega se uvede posebna rod-
binska dnevica, in sicer za ženo in vsa-
kega otroka po 12 K. Draginjske doklade
uradnika v IX. razredu z ženo in 3 otroci
bi torej znašale 60 + 48 K, t. j. 3240 K
na mesec. Dodatki, ki jih zahteva ta pre-
dlog znašajo nad 200 milijonov dinarjev.
Finančni minister predlaga v pokritje
uvedbo novih davkov na avtomobile, ko-
čije, klavirje ter povišanje trošarine na
sladkor in takse na protokoliranje firm.
Od finančnega ministra odobreno poviša-
nje draginjskih doklad bo brez dvoma do-
bilo večino v ministrskem svetu.

— Druga vest: o povišanju drag. do-
klad. Iz Beograda poročajo 18. sept.: Na
seji ministrskega sveta je končnoveljav-
no odločeno, da se vsem uradnikom in
nameščencem v državi plača dodatek k
draginjski dokladi dotlej, dokler ne bi sto-
pil v veljavo novi zakon glede uradniških
plač. Do tedaj se bodo izplačevali v raz-
merju z višino plače dnevno naslednji do-
datki: pri plači do 1999 kron 25 dinarjev
na dan; pri plači od 2000 do 2999 kron 28
dinarjev na dan; pri plači od 3000 do 3999
kron 32 dinarjev na dan; pri plači od 4000
do 4999 kron 36 dinarjev na dan; pri pla-
či od 5000 do 5999 kron 41 dinarjev na
dan; pri plači od 6000 do 6999 kron 43
dinarjev na dan; pri plači od 7000 do 7999
kron 45 dinarjev na dan. — Ministri Ku-
kovec, Marković in Kovačević bodo po-
drobno izdelali odlok ter formulirali vsoto,
ki bo prišla vpoštev v proračunu tega

leta. Ta vsota bo znašala približno 500
milijonov dinarjev.

— Učiteljske dnevnice. „Narodna Pro-
sveta“ z dne 18. t. m. prinaša pod tem
naslovom: Minister prosvete pred pola-
zak za Sarajevo naredilo je da se nepre-
stano održava veza sa odborom ki je od-
ređen da izradi uredbu v činovničkimi
dnevnica, da se učitelji u pogledu
dnevnica ne izdvajaju od ostalih činov-
nika. Povodom toga odmah je i pismeno
dostavljeno tome odboru: da učitelji sa
platom od 5000 dinara imaju istu dnev-
nicu koju i viši činovnici, a ostali stalni
učitelji dnevnice nižih ukaznih činovnika;
učitelji bez potrebnih kvalifikacija imaju
dnevnice neukaznih činovnika.

— Vrstovškovi nadzorniki. „Jutro“
priobčuje iz Beograda sledečo brzojavko:
Beograd, 18. septembra. (Izvirno poro-
čilo.) Semkaj je prispel ljubljanski po-
verjenik za prosveto dr. Verstovšek, da
pojasni svojem ministru postopanje pri
imenovanju šolskih nadzornikov. Ker je
bil minister prosvete tik pred odhodom
v Sarajevo močno zaposlen, je trajal raz-
govor le nekaj minut. Minister je pover-
jeniku Verstovšku izjavil, da so njegova
samolastna imenovanja šolskih nadzor-
nikov neveljavna, ter mu je naročil, da
najdalje do srede vpošlje terna predloge
višjega šolskega sveta, na kar bo minister
imenovanja izvršil.

— Ob priliki koncerta ljubljanskega
učiteljstva v Beogradu je policijska oblast
kaznovala z globo pripravljalni odbor,
ker ni bil koncert pravočasno prijavljen
oblasti. Sedaj javlja „Narodna Prosveta“,
da je od oblasti kazen anulirana ter je
vendar v tem slučaju zmogala pamet nad
sv. Birokracijem.

— Iavno žensko učiteljske v Mariboru
je končno izvojevano vkljub vsem Ver-
stovškovim naporom. Na ukaz ministra
Pribičevića je moral Verstovšek izdati
potrebne odredbe za takojšnjo otvoritev
ženskega učiteljske. Žensko učiteljske
bo za enkrat priklopljeno moškemu. V
prvi letnik bo sprejetih 40 gojenk.

— Prosvetni odsek v Novem Sadu je
ukinjen. Vse njegove funkcije ter urad-
ništvo, ki je bilo doslej zaposleno pri tem
odseku, preide k ministrstvu za prosveto
v Beograd. Skrajni čas bi bil, da bi temu
ukrepu sledili i drugi po ostalih krajinah.
Mislimo v prvi vrsti na naše ljubljansko
poverjeništvu za uk in bogočastje. Kar je
mogoče v Novem Sadu, bi bilo mogoče
tudi v Ljubljani: treba je le krepke metle!

— Ljubljanske obrtne nadaljevalne
šole so bile predmet interpelacije v ljub-
ljanskem občinskem svetu dne 14. t. m.
Občinski svetnik Mihevc je grajal, ker
nima obrtni naraščaj že 6 let šole in za-
hteval, naj se te šole čimprej zopet od-
pro. Dr. Triller je povedal, da se bodo
odprle obrtne nadaljevalne šole 3. okto-
bra, če bo mogoče dobiti 50.000 K od de-
narnih zavodov, obrtnih zadrug in od
obrtne zbornice. Garancije pa mestna ob-
čina ne more prevzeti.

— Prejeli smo sledeči dopis: Bliza
se šolsko leto in že se pojavljajo prvi di-
jaki po ljubljanskih ulicah. V zadregi in
stiski so, ker jim pri splošni stanovanjski
krizi ni mogoče, da si najdejo stanovanje.
V najtežjem položaju pa so naši dijaki iz
Primorske, ker večinoma ne poznajo ne
mesta in nimajo v njem nikakih zvez. In
za te uboge diake prosimo naklonjenosti
pri ljubljanskih gospodarjih in gospodinj-
njah. Ne samo iz človeških čzirov, ker
so oni iz dežele, ki je za časa vojne naj-
več trpela in ki sedaj naravnost ječi v
trpljenju, temveč tudi iz narodnih ozirov.
Primorci nimajo slovenskih šol in naša
mladina mora pohajati v italijanske šole,
ki ne samo da so slabše ko naše, temveč
ki so za naše diake naravnost škod-
ljive. Ker so te boine šole, ki imajo
glavni namen promovirati za Italijo in
abiti v mladih srcih naših diakov
vsak čut za lastno domovino. Resnica
je sicer, da je večina njih tako zdrava,
da bi prestala tudi italijansko šolo brez
večje škode, toda mi smo tako mali, da
ne smemo žrtvovati niti enega. Uvažev-
vati pa je treba še eno. Italija je na pragu
revolucije in do Trstu se dnevno preliva
kri. Slab oče je, kdor bi brez ozira na
redne poulične boje pošiljal svoje otroke
v tako mesto. Apeliramo na Vaše srce
ljubljanske gospodinjne in gospodarji, da
pokažete ubogim dijakom vso gostoljub-
nost, ki je časih med Slovani tako slo-
vela. Bil bi naroden škandal, da ne bi
Ljubljana, srce Slovenije, poznala svojih
najbednejših, ki jih že dve leti bite itali-
janski bič.

— Občni zbor slov. profesorskega
društva, „Domovina“ z dne 15. t. m. piše:
Občni zbor slov. profesorskega društva,
ki se je vršil v ponedeljek 13. t. m., se je
izrekel za centralno organizacijo vseh
profesorjev v naši državi in je odklonil
predlog za savez posameznih društev.
Občni zbor je bil precej buren in se je
povedalo nekaj bridkih resnic na naslov